

Богдан ГАРАСИМІВ

Національний університет “Львівська політехніка”,
аспірант кафедри теорії права та конституціоналізму
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти,
e-mail: bohdan.t.harasyimiv@lpnu.ua

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРИНЦИПИ

<http://doi.org/10.23939/law2024.41.041>

© Гарасимів Б., 2024

У статті висвітлено вплив європейських принципів на формування соціальної відповідальності місцевого самоврядування. Відповідно до міжнародних документів розроблено сім основних принципів соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування, а саме: 1) прозоре надання якісних послуг, які максимально відповідають запитам територіальної громади; 2) дотримання норм національного законодавства й міжнародних принципів, які забезпечують сталий розвиток і добробут територіальної громади; 3) активна участь у розвитку громадянського суспільства через реалізацію програм партнерства “громада–влада–бізнес”, соціальних і благодійних проєктів; 4) розвиток всебічної та підзвітної взаємодії із усіма стейкхолдерами; 5) реалізація проактивного лідерства щодо вирішення екологічних проблем, формування екологічної відповідальності; 6) створення робочих місць із відповідною оплатою праці, належним рівнем професійної безпеки, соціальних пільг, сприяння всебічному розвитку та підвищенню компетентності працівників; 7) ефективна протидія будь-яким формам корупції.

Доведено, що ефективна діяльність місцевого самоврядування повинна ґрунтуватися на тих цінностях, які гарантують розвиток демократичної, правової та соціальної держави, і водночас забезпечують максимальне залучення соціуму до управління державою, завбачаючи потенційні конфлікти особистих й суспільних інтересів і запитів. Такими базовими чинниками під час здійснення місцевого самоврядування повинні виступати: 1) принцип верховенства права; 2) пріоритетність прав людини (максимальне гарантування їх дотримання та захисту); 3) розвиток людського потенціалу. Саме вони здатні слугувати основою гармонійних взаємовідносин між державою та людиною. З метою запровадження моделі управління, яка ґрунтується на засадах правової держави й сучасної концепції *New Public Management*, передусім необхідно запровадити єдину парадигму гарантування дотримання й захисту прав людини на локальному рівні. Реалізація концепції соціальної відповідальності у системі місцевого самоврядування є екстреною потребою сучасного суспільства, дотримання якої дасть змогу вирішити проблеми модернізації місцевого самоврядування відповідно до європейських цінностей, гарантуючи кожній людині захист від порушення її прав з боку держави.

Ключові слова: соціальна відповідальність; місцеве самоврядування; влада; держава; людина; суспільство; європейські принципи; права людини; національне законодавство.

Постановка проблеми. Соціальна відповідальність як соціально-правовий феномен нині інтегрується у всі сфери соціального буття: індивідуальне життя людини, громадянське суспільство, державне управління, політику, економіку, культуру, релігію тощо. Відтак дедалі зростає коло

суб'єктів соціальної відповідальності: від відповідальності окремої людини до відповідальності соціуму в глобальному вимірі. Актуалізація соціальної відповідальності у постмодерному суспільстві та в умовах посиленої інтелектуалізації усіх суспільних сфер вказує на необхідність дотримання міжнародних та європейських стандартів і механізмів у кожному виді діяльності, які регулюють та мотивують її. Сучасний етап самоутвердження України як європейської держави потребує нового сутнісного наповнення діяльності органів місцевого самоврядування. Вважаємо, що системоутворювальною та ефективною є концепція соціальної відповідальності, яка спрямована не лише на ринок бізнесу, але і значною мірою на державу та місцеве самоврядування.

Аналіз дослідження проблеми. Загальнотеоретичних питань соціальної відповідальності стосуються наукові дослідження Л. Білецької, Ю. Бисага, В. Грищука, Л. Грядунової, Л. Каленіченко, М. Козюбри, А. Кравченка, Є. Мануйлова, Н. Оніщенко, А. Плахотного, П. Рабіновича, Н. Ткаченка, Р. Хачатурова, Р. Ягутян та ін. Названі вчені зосереджували свою увагу на загальнотеоретичному правовому визначенні поняття соціальної відповідальності, сутнісних ознаках, формах та її видах. Проблему соціальної відповідальності місцевого самоврядування розглянуто у працях О. Бобровської, Н. Бойко, Є. Бородіна, Ю. Горемікіної, Н. Гончарук, Є. Іщука, Б. Качали, А. Колповської, Т. Маматової, А. Рижко, М. Саприкіна, І. Титаренко, Ю. Шарова та ін. Науковий інтерес цих авторів спрямований на дослідження сутності соціальної відповідальності місцевого самоврядування як оптимального модусу, що здатний істотно підвищити ефективність діяльності цього виду врядування

Мета статті – визначити вплив європейських принципів на формування соціальної відповідальності місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу. У правовому дискурсі немає єдиного розуміння змісту дефініції “соціальна відповідальність”. Втім, вважаємо, що її істотною ознакою є її об'єктивність, вона виникає разом із появою людства та формуванням суспільства. Саме відповідальність є одним із визначальних чинників, який регулює поведінку індивідуума та управляє поведінкою соціуму упродовж всієї історії людства. Тобто відповідальність є невід'ємною складовою статусу людини, яка зумовлює її тип поведінки у конкретних історико-суспільних реаліях.

У загальному вимірі соціальну відповідальність потрібно розуміти як певне явище, що існує незалежно від суб'єктивних чинників, це обов'язковий вияв регулювання суспільних відносин у контексті відповідності індивідуальної поведінки між суб'єктами соціальної комунікації [1, с. 41]. Звідси соціальна відповідальність є одним із найважливіших елементів взаємозв'язку індивідуума та суспільства, яка виконує функцію регуляції поведінки людини відповідно до суспільних запитів, а відтак є об'єктивною.

Соціальну відповідальність філософи розглядають зазвичай у двох вимірах: 1) ретроспективному – відповідальність за минулу поведінку, що суперечить соціальним нормам; 2) перспективному – позитивна відповідальність. Зауважимо, що у науковому дискурсі не існує єдиної позиції щодо цієї концепції: одні заперечують позитивну відповідальність, натомість інші зводять всю соціальну відповідальність лише до її позитивного змісту. Щодо першої позиції філософи справедливо зауважують, що відповідальність за попередні діяння може застерегти від правопорушення у майбутньому, але не здатна повною мірою задовольнити суспільні потреби. Тому раціональнішим є аналіз поняття відповідальності з урахуванням її позитивного аспекту – прогнозування індивідуумом результатів своєї діяльності та осмислення її суспільної значущості, що проявляється у соціально корисній поведінці [2]. Ціннісний зміст позитивної соціальної відповідальності полягає не лише в оцінюванні своєї майбутньої поведінки, але й у самій дії відповідно до цієї оцінки та перспективи.

Стосовно другого підходу зауважимо, що, безумовно, свобода волі є передумовою відповідальності, однак не можна всю соціальну відповідальність зводити лише до її позитивного аспекту,

бо тоді губиться один із її методів забезпечення – негативна відповідальність. Ретроспективну (негативну) відповідальність доцільно розуміти як особливий метод забезпечення відповідальності позитивної, позаяк позитивна соціальна відповідальність без власного методу забезпечення стає певною декларацією та не здатна виконувати функцію регулювання суспільних відносин [3, с. 47].

Обидва аспекти соціальної відповідальності (ретроспективний та перспективний) доволі вдало акумулював у своїй авторській дефініції Ю. Бисага. Під соціальною відповідальністю вчений розуміє обов'язок суб'єктів суспільних відносин чітко дотримуватися соціальних норм, що проявляються в їхній правомірній поведінці, а у разі безвідповідальних діянь суб'єктів, які не відповідають цим нормам та порушують громадський порядок, щодо них передбачено обмеження особистого чи майнового характеру [4, с. 18]. Відтак соціальна відповідальність гармонійно поєднує в собі дві складові – перспективну (позитивну, добровільну) та ретроспективну (негативну, примусову), водночас остання є специфічним модусом забезпечення перспективної. Тобто соціальна відповідальність передбачає дві форми реалізації: перспективну – добровільне, усвідомлене виконання суб'єктом приписів соціальних норм, позитивне їх сприйняття, дотримання правомірної поведінки, та ретроспективну – примусове виконання соціальних норм, обов'язку порушника підкоритися конкретним заходам суспільного й (або) державного примусу, змиритися з певними негативними наслідками. Отже, соціальна відповідальність – це діалектичний взаємозв'язок перспективного та ретроспективного.

Соціальна відповідальність – це багатоаспектний та складний феномен, як невід'ємна складова об'єктивної реальності вона завше набуває зовнішнього прояву у конкретному виді відповідальності: моральній, релігійній, корпоративній, юридичній, політичній, економічній тощо. Зауважимо також, що різновиди соціальних норм, які діють у суспільстві, зумовлюють і види соціальної відповідальності, що існують у ньому, тому система соціальної відповідальності змінюватиметься з огляду на трансформацію певних соціальних норм відповідно до прогресивного розвитку суспільства. Паралельність існування форм певної матерії соціальної відповідальності та їх доволі широкий перелік засвідчують, що за сутністю “соціальна відповідальність” є родовим поняттям стосовно її конкретних видів, теоретико-узагальнювальною категорією, вкрай абстрактною у сфері наукового розгляду цього феномену.

На цій особливості природи феномену соціальної відповідальності акцентує Л. Каленіченко, зауважуючи, що вона є багатоаспектним явищем соціальної дійсності, у практичній площині буквально не існує, а проявляється лише через окремі види – моральну, юридичну, політичну та інші, які водночас і виступають її елементами [5, с. 18]. Соціальна відповідальність як цілісний феномен, родове поняття, вихідна абстракція, містить в собі своєрідний генетичний код для моральної, релігійної, корпоративної, юридичної, політичної, економічної та інших видів відповідальності. І як видові прояви цілісного феномену всі ці види відповідальності мають ознаки, аналогічні соціальній відповідальності загалом. Відомо, що ціле існує в окремому, а тому його неможливо всебічно осмислити без розуміння частин, які, зі свого боку, є певною мірою цілим, і частково проявляються через ціле.

Соціальна відповідальність завше має певного носія – суб'єкта відповідальності. Суб'єктами соціальної відповідальності є певні соціальні суб'єкти, зокрема і суб'єкти права. Аналогічно до взаємозв'язку між суб'єктами ненормативного соціального діяння та суб'єктами соціальної відповідальності, він існує між суб'єктами протиправного діяння та суб'єктами юридичної відповідальності. Суб'єктом протиправного діяння та суб'єктом юридичної відповідальності може бути певний суб'єкт права: окремий індивідуум чи колективний суб'єкт права (держава, територіальна громада тощо) [6, с. 387]. Звідси суб'єкти юридичної відповідальності є видом суб'єктів соціальної відповідальності, а суб'єкти протиправного діяння – видом суб'єктів ненормативного соціального діяння, якими можуть бути як фізичні особи, різні соціальні групи, так і юридичні особи, зокрема держава, органи місцевого самоврядування. Як бачимо, соціальна відповідальність може бути індивідуальною та колективною, з одного боку, застосовуватися до діяння окремих індивідуумів, з

іншого – бути критерієм характеристики групової діяльності чи бездіяльності, набувати форми колективної солідарної відповідальності.

Реалізація соціальної відповідальності на певному рівні державного управління вирізняється власною специфікою: якщо на вищих рівнях влади соціум сприймає її як певний абстрактний обов'язок держави, то на нижчих рівнях вона набуває рис очікування громадськістю чітких дій від органів влади та державних службовців у конкретних ситуаціях. З огляду на реалізацію в Україні реформи децентралізації та вибраний європейський вектор розвитку, принципи соціальної відповідальності повинні займати пріоритетне місце в діяльності органів місцевого самоврядування. Адже до основних завдань цих органів належить забезпечення реалізації конституційних прав людини та створення оптимальних умов для задоволення інтересів і потреб кожної людини та соціуму загалом.

Соціальна відповідальність держави (органів державної влади та місцевого самоврядування) є системоутворювальною та багатофункціональною, позаяк забезпечує оперативну реалізацію всіх інших принципів сучасного державного управління, сприяє позитивному іміджу державних інститутів та їх посадових осіб, виступає ефективним засобом соціальної відповідальності на інших рівнях (окремих громадян, фінансового ринку, громадянських об'єднань тощо), тобто є своєрідною гарантією соціального прогресу [7, с. 41]. Безумовно, соціальна відповідальність – це модус ефективного державного управління, що має на меті забезпечення як правового, економічного, соціального, так і духовного та культурного прогресивного розвитку суспільства, і в підсумку сприяє належному дотриманню прав людини.

Корпоративна соціальна відповідальність місцевого самоврядування, на думку О. Бобровської, являє собою цілісну систему відносин, взаємозв'язків й спільних узгоджених активних дій, в яких надається пріоритетність: 1) позитивній соціальній позиції кожного представника місцевої громади, носіїв влади й суб'єктів господарювання; 2) ідентифікації їхньої поведінки до набуття спільних соціальних цінностей; 3) здатності до підвищення особистого внеску в суспільно значущу діяльність локального рівня; 4) їхньої готовності до відповідальності як за власні, так і за спільні діяння перед соціумом [8, с. 241]. Справді, за наявності реального діалогу між місцевим самоврядуванням та громадянами, у процесі якого зважено позиції всіх сторін щодо організації життя у громаді й вирішення назрілих для неї питань, а також готовності брати на себе відповідальність, можемо стверджувати, що місцевий орган влади виявляє соціальну відповідальність.

Окремі вчені визначають соціальну відповідальність як базис утвердження принципів демократичного суспільства в Україні на перехідному етапі. А поліфункціональний зміст соціальної відповідальності органів влади є системоутворювальним принципом сучасної соціальної держави, модусом вирішення наявних соціальних проблем та іміджевою характеристикою владних інститутів і посадових осіб [9, с. 74]. Отже, рівень соціальної відповідальності місцевого самоврядування концептуально визначає розвиток суспільства і є чинником удосконалення системи управління місцевими справами.

У світовому просторі проблема запровадження принципів соціальної відповідальності давно набула особливої актуальності. Їх правовою основою передусім є Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська соціальна хартія та ціла низка інших нормативно-правових актів міжнародного та державного рівня європейських країн. До базових документів розвитку концепції соціальної відповідальності зараховують насамперед Глобальний договір ООН, спрямований на сприяння соціальній відповідальності бізнесу й вирішення підприємствами глобальних проблем. Цю ініціативу запропонував Генеральний секретар ООН Кофі Аннан у 1999 р. на Всесвітньому економічному форумі. Десять принципів, передбачених Глобальним договором, виокремлено у чотири групи: “Права людини”, “Принципи праці”, “Навколишнє середовище” та “Протидія корупції” [10]. Іншим базовим міжнародним документом, який закріплює принципи соціальної відповідальності, є міжнародний стандарт ISO 26000:2010. “Керівництво із соціальної відповідальності”. Визначальним його принципом є захист прав людини, тобто обов'язковість для організацій визнавати значущість прав людини, проголошених Загальною декла-

рацією прав людини, та поважати їх [11]. Значущість питань соціальної відповідальності у країнах ЄС настільки висока, що на рівні Європейської комісії соціальна відповідальність визнається істотним внеском у сталий розвиток і Стратегію європейського економічного зростання і зайнятості.

Відповідно до цих міжнародних документів українські вчені розробили сім основних принципів соціальної відповідальності органів місцевого самоврядування, а саме: 1) прозоре надання якісних послуг, які максимально відповідають запитам територіальної громади; 2) дотримання норм національного законодавства й міжнародних принципів, які забезпечують сталий розвиток і добробут територіальної громади; 3) активна участь у розвитку громадянського суспільства із реалізацією програм партнерства “громада – влада – бізнес”, соціальних і благодійних проєктів; 4) розвиток всебічної та підзвітної взаємодії із усіма стейкхолдерами; 5) реалізація проактивного лідерства щодо вирішення екологічних проблем, формування екологічної відповідальності; 6) створення робочих місць із відповідною оплатою праці, належним рівнем професійної безпеки, соціальних пільг, сприяння всебічному розвитку та підвищенню компетентності працівників; 7) ефективна протидія будь-яким формам корупції [12, с. 13]. З огляду на те, що нині одним із визначальних пріоритетів України є формування європейського суспільства, ґрунтованого на імперативі норм права, прав і свобод людини та громадянина в системі адміністрування та управління, це гіпотетично повинно забезпечити гуманістичний концепт регулювання відносин між державою і суспільством.

Дотримання національних і міжнародних правових норм для місцевого самоврядування передбачає цілковиту відмову від безпідставного застосування влади та оперативну інформованість соціуму про законодавчі норми та політику їх неухильного виконання. Дотримання чинного національного законодавства і міжнародних стандартів, встановлених ними норм, процедур і правил відповідно до принципу верховенства права унеможливує прийняття органами місцевого самоврядування рішень, що порушують права та інтереси будь-якої зацікавленої сторони, чи надання послуг, які не відповідають установленим стандартам та вимогам.

Принцип дотримання прав людини є конститутивним у діяльності кожного органу влади, зокрема місцевого самоврядування, які повинні захищати права усіх членів громади без жодної власної вигоди та будь-якої допустимості дискримінації та свавілля. Недотримання прав людини унеможливує ефективний розвиток громади, діалог між владою та громадянами, соціальне партнерство. Соціальна відповідальність місцевого самоврядування повинна ґрунтуватися на співпраці із інститутами громадянського суспільства, зокрема щодо моніторингу прав людини в територіальній громаді, щодо якої вони уповноважені.

Соціальна відповідальність місцевого самоврядування як правового інституту повинна передусім забезпечити комфортне життя у громаді на основі нормативно-правових норм національного законодавства, міжнародно-правових принципів і засад позитивних практик європейських країн. Із соціально відповідальної позиції перспективним завданням місцевого самоврядування є підвищення ефективності використання наявних місцевих ресурсів й розширення правового та матеріального базису життєдіяльності громади на основі дотримання гармонійного балансу інтересів і запитів між різними соціальними групами та довіллям.

Враховуючи стратегію європейських принципів, соціальна відповідальність передбачає програмування удосконалення місцевого самоврядування з метою забезпечення прогресу в сталому розвитку місцевого соціуму й економічному піднесенні локальних територій. Активна злагоджена комунікація із громадою, її найініціативнішою частиною і бізнесом, є назрілим і неперервним у часі плацдармом формування соціальної відповідальності місцевого самоврядування загалом, його представників зокрема. Така близькість до соціуму повинна стати особливою ознакою та місією місцевого самоврядування в Україні у контексті її євроінтеграційних прагнень та сучасних викликів. Безумовно, це передбачає як певні додаткові можливості (безпосередній обмін думками, громадські обговорення, індивідуальні чи колективні соціальні ініціативи, інші прямі демократичні процедури), так і певні ризики (активний та безпосередній вияв незадоволення у разі прийняття невдалих чи недохідливих рішень, ігнорування назрілих проблем громади, розгортання стихійних та організованих протестів).

Багатоаспектність і складність соціальної відповідальності місцевого самоврядування передбачає сумлінне ставлення до виконання власних і делегованих повноважень, якісне надання публічних послуг, ефективну взаємодію із соціумом відповідних територіальних громад, бізнесом, громадськістю тощо; відповідальність за свої рішення у правовій, економічній, соціальній, культурній, політичній сферах громади, а також щодо довкілля.

Висновки. Отже, ефективна діяльність місцевого самоврядування повинна ґрунтуватися на тих цінностях, які гарантують розвиток демократичної, правової та соціальної держави і водночас забезпечують максимальне залучення соціуму до управління державою, завбачаючи потенційні конфлікти особистих й суспільних інтересів і запитів. Такими базовими чинниками під час здійснення місцевого самоврядування повинні виступати: 1) принцип верховенства права; 2) пріоритетність прав людини (максимальне гарантування їх дотримання та захист); 3) розвиток людського потенціалу. Саме вони здатні слугувати основою гармонійних взаємовідносин між державою та людиною.

З метою запровадження моделі управління, яка ґрунтується на засадах правової держави й сучасної концепції New Public Management, передусім потрібно запровадити єдину парадигму гарантування дотримання й захисту прав людини на локальному рівні. Реалізація концепції соціальної відповідальності у системі місцевого самоврядування є екстреною потребою сучасного суспільства, дотримання якої дасть змогу вирішити проблеми модернізації місцевого самоврядування відповідно до європейських цінностей, гарантуючи кожній людині захист від порушення її прав з боку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гришук В. К. (2012). Соціальна відповідальність: навч. посіб. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 152 с.
2. Licandro O., Vázquez-Burguete J. L., Ortigueira L., Correa P. (2023). Definition of Corporate Social Responsibility as a Management Philosophy Oriented towards the Management of Externalities: Proposal and Argumentation. *Sustainability*. No. 15(13). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/13/10722> (дата звернення: 22.01.2024).
3. Черкасов О. В. (2019). Проблеми єдності та диференціації відповідальності у трудовому праві України: монографія. Харків: Право. 240 с.
4. Бисага Ю. М., Бисага Ю. М. (2011). Соціальна відповідальність: поняття та зміст. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право*. Вип. 16. С. 15–19.
5. Каленіченко Л. І. (2019). Соціальна відповідальність як правове явище. *Держава та регіони. Серія: Право*. № 4 (66). С. 10–16.
6. Теорія держави і права: навч. посіб. (2014). За ред. А. М. Шульги. Харків. 464 с.
7. Грішнова О. (2011). Соціальна відповідальність у контексті подолання системної кризи в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. № 1 (15). С. 39–46.
8. Бобровська О. (2016). Розвиток корпоративної соціальної відповідальності – дієвий інструмент підвищення якості і ефективності місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління: збірник наукових праць*. Вип. 1–2 (1). С. 239–247.
9. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект (2019). За наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ: ДВНЗ “Університет банківської справи”. 287 с.
10. United Nations Global Compact. URL: <https://unglobalcompact.org/> (дата звернення: 22.01.2024).
11. Новий міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000. URL: <https://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/zakon/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20ISO%2026000.pdf> (дата звернення: 22.01.2024).
12. Концептуально-методологічні положення, підходи та моделі реалізації концепції New Public Management: наукова розробка (2012). Авт. кол.: Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко, Т. В. Маматова та ін. Київ: НАДУ. 84 с.

REFERENCES

1. Hryshchuk V. K. (2012). *Sotsialna vidpovidalnist* [Social responsibility]: navchalnyi posibnyk. Lviv: Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav Publ. 152 p. [in Ukrainian].
2. Licandro O., Vázquez-Burguete J. L., Ortigueira L., Correa P. (2023). *Definition of Corporate Social Responsibility as a Management Philosophy Oriented towards the Management of Externalities: Proposal and Argumentation*. Sustainability. No. 15(13). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/13/10722> (Accessed: 22.01.2024) [in English].
3. Cherkasov O. V. (2019). *Problemy yednosti ta dyferentsiatsii vidpovidalnosti u trudovomu pravi Ukrainy* [Problems of unity and differentiation of responsibility in labor law of Ukraine]: monohrafiia. Kharkiv: Pravo Publ. 240 p. [in Ukrainian].
4. Bysaha Yu. M., Bysaha Yu. M. (2011). *Sotsialna vidpovidalnist: poniattia ta zmist* [Social responsibility: concept and content]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii PRAVO*. Vol. 16. P. 15–19. [in Ukrainian].
5. Kalienichenko L. I. (2019). *Sotsialna vidpovidalnist yak pravove yavyshe* [Social responsibility as a legal phenomenon]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Pravo*. No. 4 (66). P. 10–16 [in Ukrainian].
6. *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of the state and law]: navchalnyi posibnyk (2014). Za red. A. M. Shulhy. Kharkiv. 464 p. [in Ukrainian].
7. Hrishnova O. (2011). *Sotsialna vidpovidalnist u konteksti podolannia systemnoi kryzy v Ukraini* [Social responsibility in the context of overcoming the systemic crisis in Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. No. 1 (15). P. 39–46 [in Ukrainian].
8. Bobrovska O. (2016). *Rozvytok korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti – diievyi instrument pidvyshchennia yakosti i efektyvosti mistsevoho samovriaduvannia* [The development of corporate social responsibility is an effective tool for improving the quality and efficiency of local self-government.]. *Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia: zbirnyk naukovykh prats*. Vol. 1–2 (1). P. 239–247 [in Ukrainian].
9. *Sotsialna vidpovidalnist suspilnykh instytutiv: innovatsiinyi ta sotsialno-humanitarnyi aspekt* [Social responsibility of public institutions: innovative and social-humanitarian aspect] (2019). Za nauk. red. A. Ya. Kuznietsovoi, L. K. Semiv, Z. E. Skrynnyk. Kyiv: DVNZ “Universytet bankivskoi spravy”. Publ. 287 p. [in Ukrainian].
10. United Nations Global Compact. URL: <https://unglobalcompact.org/> (Accessed: 22.01.2024) [in English].
11. *Novyi mizhnarodnyi standart iz sotsialnoi vidpovidalnosti ISO 26000* [The new international standard for social responsibility ISO 26000]. URL: <https://aop.nmu.org.ua/ua/metodicki/specialist/opg/lzi/zakon/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%20ISO%2026000.pdf> (Accessed: 22.01.2024). [in Ukrainian].
12. *Kontseptualno-metodolohichni polozhennia, pidkhody ta modeli realizatsii kontseptsii New Public Management: naukova rozrobka* [Conceptual and methodological provisions, approaches and models of implementation of the New Public Management concept: scientific development] (2012). Avt. kol.: Yu. P. Sharov, I. A. Chykarenko, T. V. Mamatova ta in. Kyiv: NADU Publ. 84 p. [in Ukrainian].

Дата надходження: 07.01.2024 р.

Bohdan HARASYMIV

Lviv Polytechnic National University,
Institute law, psychology and innovative education,
Department of theory of law and constitutionalism,
e-mail: bohdan.t.harasymiv@lpnu.ua

FORMATION OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF LOCAL GOVERNMENT: EUROPEAN PRINCIPLES

The article defines the influence of European principles on the formation of social responsibility of local self-government. In accordance with international documents, seven basic principles of social responsibility of local self-government bodies have been developed, namely: 1) transparent provision of quality services that meet the demands of the territorial community as much as possible; 2) compliance

with the norms of national legislation and international principles that ensure sustainable development and well-being of the territorial community; 3) active participation in the development of civil society through the implementation of “community-government-business” partnership programs, social and charitable projects; 4) development of comprehensive and accountable interaction with all stakeholders; 5) implementation of proactive leadership in solving environmental problems, formation of environmental responsibility; 6) creation of jobs with appropriate remuneration, appropriate level of occupational safety, social benefits, promotion of comprehensive development and improvement of competence of employees; 7) effective counteraction to any forms of corruption.

It is proven that the effective activity of local self-government should be based on those values that guarantee the development of a democratic, legal and social state, and at the same time ensure the maximum involvement of society in state management, foreseeing potential conflicts of personal and public interests and requests. Such basic factors in the implementation of local self-government should be: 1) the principle of the rule of law; 2) priority of human rights (maximum guarantee of their observance and protection); 3) development of human potential. They are able to serve as the basis of harmonious relations between the state and people. In order to introduce a management model based on the principles of the rule of law and the modern concept of New Public Management, a single paradigm for guaranteeing the observance and protection of human rights at the local level should be introduced. Implementation of the concept of social responsibility in the system of local self-government is an urgent need of modern society, compliance with which will solve the problems of modernization of local self-government in accordance with European values, guaranteeing every person protection from violation of his rights by the state.

Key words: social responsibility; local government; power; state; man; society; european principles; human rights; national legislation.